

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE—

Cilt: V

Ankara, 14 Şubat, 1929

Sayı: 116

Fikir Hayatımızda Bir Muhasebe

1

Memleketimizde ilim hayatının, bilhassa içtimai meselelerde, hakikaten felsefî bir manayı haiz olmak şartıyla, başlangıcı, muhterem hocam (Ziya Gökalp)-in ismine bağlıdır: ondan evelki gayrimütecanis, ittıratsız ve gayrisarih ilim tecrübeleri, çok daha fazla ya, hayat zaruretlerrinin ve ihtiyaçlarının, herhangi muayyen bir sistematik zihni tasfiyeden geçmeksizin uluorta meydana çıkmış fikrî şekillerinden; yahut, menşeleri ve neticeleri meçhul, kontrolsuz, renksiz ve köksüz olarak memlekete getirdiğimiz ilim karikatürlerinden başka bir şey değildi.

Ziya bey, bütün bu kargaşalığı, sarıh çizgiler içinde nizam altına alan bildiklerimize ve hatta bilmediklerimize vazih bir mana ve istikamet veren ilk mütefekkirimizdir, demeye hakkımız vardır.

Bu hakkın, bir vazife olduğunu da unutmamak lâzımdır: Onun tesirleri altında kalanlar, yalnız kendisinden sonra gelen veya ilk malûmatını Ziya'dan alan nesil değildir; belki, Ziya'ya zemanca tekaddüm edenler de dahil olduğu halde, bu günün fikir hayatına az çok bir şey ilâve edebilmiş her mütefekkir ve her münevver, ona ve onun fikirlerine karşı, müspet veya menfi, sarıh veya zımnî, itiraf edilmiş veya sükût ile geçiştirilmiş,

fakat herhalde kuvvetli manayı haiz bir vaziyet almak ihtiyacını duymuştur.

Bu, fikirleri büyük olan ve görüşleri hakikattan hiç olmazsa cesim bir parçaya sahip olmuş bulunan her mütefekkirin güzel taliidir.

Vakıt Ziya'nın yaşadığı devirde olduğu gibi, bugün de, hafif veya şiddetli surette ona tarizden zevkalanlar vardır; ve belki bunların tarizleri veya tenkitleri arasında muhik ve meşru olanları da mevcuttur. Fakat ekseriyetle bir dost meclisinde, veya bir talebe zümresi karşısında pervasız yapılan bu nevi menfi hükümlerin, çok teenni ve dikkatla hazırlanması ve ifade edilmesi lâzımdır, kanaatindeyiz. Bir zamanlar Ziya'nın siyasî vaziyetinden endişe edenler ve ancak bundan dolayı sarıh surette fikirlerini tespit etmekten çekinenler için, bugün hiç bir tehlike yoktur; buna mukabil, memleketin fikir hayatıyla samimî olarak alâkadar bulunanların memlekete karşı çok ciddi ve çok ehemmiyetli bir borcu vardır: Ziya'nın fikirlerindeki ilmî ve felsefî kıymetleri, - bilhassa bunlar oldukça sıkı bir hayat imtihanından geçtikten sonra - bugünkü neslin karşısında açıkça, ölçmek; onları, icap ederse, yeniden tanzim veya tadil etmek borcu.

Bunu iki sebepten dolayı borç telâkki ediyoruz; çünkü:

1 — Bu satırlara başlarken kaydettiğim manada, Ziya Gökalp, bizde hakikî ve usulî ilmin başlangıcıdır:

2 — Eğer bir milletin ömrü içinde, bütün içtimai müesseseleri gibi, ilmî hayatı da mütemadî bir oluş hali ise, bugünkü mütefekkir nesil, ancak, ilmi ve felsefeyi, Ziya'nın bıraktığı yerden alıp inkişaf ettirmek mecburiyetindedir.

Felsefî bir manayı haiz olan, yani, tebahhurdan daha fazla, zihne kuvvetli hamleler yaptırmak, ve geniş hayat ve kâinat telâkkileri vermek kudretini haiz olan ilim hareketleri, bilhassa içtimaiyatta, hemenhemen daima büyük içtimai vakalara delâlet etmek üzere ortaya çıkıyorlar. Bütün felsefe tarihi, bu sahada mebzul misallerle doludur. Bizde Ziya ile başlayan fikrî hareket dahi, bu hususta dikkate çok lâayık bir misal olmak üzere telâkki edilmelidir.

Bu müşahede, bizi bazıbazı faydalı neticelere daha götürmek istidadındadır: Ziya ile başlayan fikrî hareketin manasını eyice kavrayabilmek için, bu hareketin, içinde doğduğu hayat şartlarını eyice tahlil etmek lâzım geliyor. Bu tahlili hakkiyle yapmağa muvaffak olmayanların, teceddüt devrimizin en fazla ehem-

miyeti haiz bir ilmî vakıasını anlamaları pek müşkül olur. Öyle zannediyorum ki, Ziya Gökalp'in fikirleri etrafında müspet veya menfi hükümleri olanların bir çoğu, bu lüzumu kabul etmemiş gözükmüyorlar. Bu, hatadır; ve ilk cezası, tenkit edilen fikirleri kavrayamamağa, izah edememeğe, mahkûm olmaktır.

Halbuki, muasır Türk felsefe hayatının menşei olarak, tespit ettiğimiz Ziya'nın fikirlerini anlamak, onları tenkit ve hatta - ilmî bir zaruret varsa - tadil ve ikmal etmek, ilim ve hakikate her şeyin üstünde bağlanmış olanlar için, bilhassa bugün, en şiddetli bir ihtiyaç halindedir. Ziya'yı doğuran büyük hayat vakıaları, ve Ziya ile kendisini şuurulaştırmış olan bir zaman ki Türk cemiyeti, bugün yepyeni şartlar içinde ve büsbütün farklı şekiller altında gözükmüyor: bu derin değişiklik, bir defa ortaya atılmış olan fikirlere ve onların sahiplerine putlar gibi tapan putperestler istisna edilirse, her hakikî mütefekkirin ve her münevverin gözü önünde, irili ufaklı bütün filozoflardan çok daha canlı, çok daha samimî bir hayat parçası olarak duruyor. Niçin düşündüğümüzü ve düşünmenin neye yaradığını bilmeyenlerin gözünde, yeni hayatın hiç bir manası yoktur. Fakat bu günkü nesil, eskiye nispetle, hudutsuz denecek kadar geniş bir hayat ufkuna yükselmiştir; yaşadığımız şeyler okadar çoğalmış, tenevvu etmiş, karışık bir şekle girmiştir ki, bu günkü kafamızın mekanizmesi, artık tamamıyla yeni bir çerçeveye muhtaç bulunuyor.

Bu vaziyette bir neslin ruhî saadetini, ancak, zahiren birbirine bağlı olmayarak yaşadığı ve yarattığı vakıalara bir nizam vermekle, onları ruhun gerek zihni ve gerek filî hayatını tatmin edecek bir sistem içine koymakla mümkündür.

İşte bu sebepten dolaydır ki, dünün fikrî hayatını yaratmış olan Ziya Gökalp'a en yüksek bir mevkie vermek mecburiyetini hissediyoruz: Bugünüme zih-

nî bir nizam verecek kuveti ve aletleri, ancak, temelleri Ziya tarafından atılmış bulunan muazzam binayı - mensup olduğumuz devrin yaratıcı kudretiyle mütenasip olarak - ikmal etmeğe çalışmakla elde edebileceğiz.

Tam ve hakikî manasiyle bir felsefe ve bir ilim hareketi olan böyle bir ameliyeye, icap eden ehemmiyeti vermek mecburiyetindeyiz.

MEMET SERVET

ÖLÜLER

Kalbime her giden yıl bir genç ölü bıraktı,
Birbirinden habersiz canveren her hatıra
Kalbimin taşlığına uzandı sıra sıra.

Ben ne göğüs geçirdim, ne gözümde yaş aktı;
Büküldükçe bu ağır cenazelerden belim
Dedim: „Nasıl çürürmüş genç ölüler, görelim?”

Rüzgârda savruluyor bir tüy olan yüklerim...
Bütün boylu boyunca kalbime gömdüklerim
Bir iskelet kesildi yıl geçmeden arası.

Döktü çiçeklerini kokladığım demetler,
Kalbimde birbirine benzedi iskeletler,
İşlendi her kemiğe bir ruhun manzarası.

FARUK NAEİZ

Hayne'den:

Bir Kaç Mısra

Yanaklarında yazın coşkun harareti var,
Bir kızıl gül rengine o ateşin yanakları!
Kışın hüküm sürdüğü yerse gönlün, sevgilim.
Değişecek şüphesiz bu hal bir gün, sevgilim.
Gülgün yanaklarında göreceksin kışı sen!
Kalbinin kutupları bir cehennem olurken!

SÜLEYMAN SİDDİK